

noutăți

în cercetarea minorităților naționale din România

INSTITUTUL PENTRU
STUDIAREA PROBLEMELOR
MINORITĂȚILOR NAȚIONALE

400697 Cluj Napoca
Str. Gavril Muzicescu, nr. 5
Tel: 0364 103 154; 0364 116 261
Fax: 0364 103177
E-mail: office@ispmn.gov.ro
www.ispmn.gov.ro

▪ cărți

Marin, Manuela - Marian Zaloaga - Daniela Popescu - Cristina Mocanu - Bogdan Andriescu (eds.): *Apprehending Romanian Roma Religion. A commented sourcebook.* Brill, 2026.

Volumul de față examinează interacțiunea actorilor religioși din România cu comunitățile de romi. Spre deosebire de principalele cercetări istorice realizate până în prezent, capitolele acestei cărți evidențiază interacțiunea dintre discursurile și practicile de excludere, respectiv de incluziune, ale comunităților de romi. Selecția documentelor istorice acoperă secolele al XIX-lea și al XX-lea. Acestea oferă dovezi privind relevanța socială a religiei, atât în ceea ce privește identificarea, cât și din perspectiva evaluării conformismului sau nonconformismului indivizilor și a comunităților de romi. Prin această carte, editorii își propun să aprofundeze înțelegerea aspectelor legate de afilierea religioasă și religiozitatea romilor, adăugând astfel la literatura existentă un volum care evidențiază dimensiunea istorică a acestor problematici.

Volumul integral poate fi vizualizat pe pagina web a editurii, [aici](#).

Rostas, Iulius - Anna Mirga-Kruszelnicka - Calin Rus (eds.): *Racism and Romani Studies. Challenging Academia, Policy, and Representation.* Springer, 2026. 328 p.

Volumul explorează modul în care rasismul a modelat viețile romilor din întreaga Europă și modul în care chiar cercetarea academică a contribuit adesea la perpetuarea excluziei. Volumul este structurat în trei părți și reunește dovezi empirice, perspective teoretice critice și strategii inovatoare: Partea I întrunește clarificări conceptuale privind rasismul și antițiganismul și examinează rolul istoric al mediului academic în configurarea reprezentărilor despre romi; Partea a II-a analizează manifestările antițiganismului în contexte diverse, de la practicile polițienești și structurile instituționale până la excluderea de pe piața muncii și reprezentările din mass-media. Partea a III-a propune strategii și abordări inovatoare pentru combaterea rasismului împotriva romilor, subliniind importanța participării romilor la producerea cunoașterii și la elaborarea politicilor publice.

Contribuții ale unui grup divers de cercetători consacrați și emergenți analizează teme precum moștenirea „gypsyismului”, rasismul sistemic din sistemele de protecție socială, educație, reprezentările vizuale distorsionate din cultura populară și rolul capitalismului rasial în marginalizarea romilor. Prin studii empirice, istoriografii critice și reflecții teoretice, autorii evidențiază interconectarea persistentă dintre discursul academic, practicile statului și

guvernarea rasializată.

Sursă: [Springer Nature Link](#)

Walters, Mark A. - Imran Awan - Mika Hagerlid - Alexander Kondakov - Jennifer Scheppe: *De Gruyter European Handbook on Hate Crime*, De Gruyter, 2026.
<https://doi.org/10.1515/9783110799989>

De Gruyter European Handbook on Hate Crime oferă o privire de ansamblu asupra principalelor teme și a celor mai recente cercetări privind infracțiunile motivate de ură din întreaga Europă. Pe fundalul unor tensiuni politice și juridice tot mai accentuate în jurul identității și drepturilor, volumul aduce o contribuție oportună și autoritară în domeniul studiilor despre infracțiunile motivate de ură. Cu contribuții atât din partea unor cercetători consacrați, cât și a unor cercetători aflați la început de carieră, lucrarea oferă o analiză cuprinzătoare și interdisciplinară a modului în care ura se manifestă, este reglementată juridic și este contestată în Europa. Cartea este structurată în trei părți: prima explorează manifestările istorice și contemporane ale urii în Europa, urmărind modul în care prejudecățile din trecut continuă să modeleze ostilitățile actuale bazate pe identitate. A doua parte examinează cadrele legislative care reglementează infracțiunile motivate de ură în diferite jurisdicții europene, iar cea de-a treia analizează provocările emergente în combaterea acestor infracțiuni, inclusiv factorii lor sociali, politici și economici aflați într-o continuă evoluție.

Sursă: [De Gruyter Brill](#)

■ reviste, articole

Asavei, Maria Alina: Religiously themed contemporary ethno-pop manele music phenomenon in Romania: empowerment through redemption. *Culture and Religion*, 2026, 1-18. <https://doi.org/10.1080/14755610.2026.2655626>

Articolul se concentrează asupra unui subiect în mare parte neexplorat – manelele cu tematică religioasă – analizând repertoriul muzical, precum și semnificațiile sale sociale, politice și estetice complexe. Obiectivul principal este de a investiga particularitățile culturii religioase a romilor pentecostali din România, care fac ca emoțiile religioase și politice generate de genul muzical considerat „lowbrow” și „kitsch” al manelelor să capete un potențial emancipator pentru o minoritate etnică discriminată. Analiza aprofundată a genului etno-urban al manelei creștine, precum și a discursurilor asociate acestora, oferă perspective critice pentru înțelegerea unor fenomene cultural-religioase contemporane care sunt adesea respinse, întrucât cultura divertismentului nu este în acord nici cu valorile culturale naționale consacrate, nici cu canoanele „oficiale” ale cântului religios de inspirație sacră. Pe acest fundal, articolul argumentează că manelele cu tematică religioasă au capacitatea de a genera momente

orizontale de conectivitate colectivă și de conștientizare socială.

Einang, Karoline Hasle - Frode Eick - Sara Rivenes Lafontan: Valued but not used: a qualitative study on the perception of contraception among Eastern European Roma women commuting to Oslo, Norway. *Sexual & Reproductive Healthcare*, Vol. 48, 2026, <https://doi.org/10.1016/j.srhc.2026.101215>.

Cercetări din țări europene arată că femeile rome au un nivel mai scăzut de cunoștințe și utilizează mai puțin contracepția modernă comparativ cu femeile din populația majoritară. Femeile rome care stau periodic la Oslo recurg la întreruperi de sarcină provocate mai frecvent decât populația generală din Norvegia. Scopul acestui studiu a fost de a înțelege modul în care femeile rome din Europa de Est care călătoresc în Norvegia percep contracepția. Metodă: Studiul a utilizat o abordare calitativă. Au fost realizate șapte interviuri semi-structurate și o discuție de tip focus-grup cu cinci participante, desfășurate pe parcursul a două luni, cu ajutorul unui traducător din limba română. În total, 12 femei au participat la studiu. Participantele au fost întrebate despre cunoștințele lor, experiența și opiniile privind contracepția. Interviurile au fost analizate prin analiza tematică reflexivă, conform lui Braun și Clarke. Rezultate: Rezultatele au fost structurate în următoarele teme: 1. Despre fertilitate: relevanța percepută a contracepției moderne, perspective asupra maternității și contracepției; 2. Acces crescând la cunoștințe și informații despre contracepție; 3. Adaptarea la opțiunile disponibile, explorând utilizarea contracepției tradiționale și a avorturilor; 4. Rețele informale de femei: schimbul de informații și mituri despre contracepție. Una dintre concluziile cercetării este că pentru mai multe dintre femeile rome intervievate, contracepția este un lucru pozitiv, dar nerelevant. Studiul evidențiază importanța luării în considerare a sentimentului de relevanță și a experienței intersecționale în cercetările viitoare și în inițiativele de promovare a utilizării contracepției.

OST-WEST. Europäische Perspektiven, Schwerpunkt: Die Vielfalt Rumäniens, 2/2026

Ediția actuală a revistei trimestriale are ca temă „Diversitatea României” și abordează o serie de perspective asupra transformărilor sociale, politice și culturale din țară. Printre contribuții, Hans-Christian Maner și László Fosztó analizează tensiunile istorice și relațiile cu minoritățile, iar interviul realizat de Dan Derscanu prezintă situația romilor din Germania. Anca Șincan discută rolul boomului construcției de biserici în România, în timp ce Frank Stier abordează politica energetică a țării. Alte articole explorează festivalul de teatru de la Sibiu și competiția urbană dintre București, Cluj și Timișoara.

Sursă: [OWPE](#)

Rusu, Oana - Filip Alexandrescu - Ioana Bunescu - Ionuț Codreanu - Carmen Gheorghe - Irina Velicu: Insidious Whiteness in Eastern Europe: Environmental Injustice and Dehumanisation in a Roma Community. *Antipode*, vol. 58, no. 3, 2026: e70170.

<https://doi.org/10.1111/anti.70170>

Chiar și în Europa de Est, „albitatea” organizează spațiul, rasa, clasa și cercetarea privind justiția de mediu. Inspirându-se din teoria albului (*whiteness theory*), autorii se bazează pe un studiu de caz al unei nedreptăți de mediu care afectează comunitatea romă din Dăroaia – un cartier segregat din Roșia Montană – în contextul conflictului minier legat de mina de aur cu același nume. Aceștia analizează modul în care „albul”, înțeles ca „gadjo”, dezumanizează comunitățile rome prin practici cotidiene instituționalizate de excludere spațială și discursivă. Albitatea funcționează ca o relație de putere insidioasă, pe care autorii își propun să o expună. Pornind de la o abordare istorică a exploatării rasiale în Europa de Est și analizând 31 de interviuri cu actori locali, autorii aplică o metodologie reflexivă pentru a chestiona constituirea rasei și a „albului” în România. Rezultatele arată că nedreptatea socio-ecologică este reprodușă prin rasism și albitate, este înscrisă în spațiu și normalizată prin practici instituționale rasiste, dar este totodată expusă și contestată prin activismul rom.

Schafft, Kai A. - Diana-Cristina Bódi - Codrina Csesznek - Ana-Maria Dincă - Florina-Mădălina Harabagiu: Roma education in Romania and the translation of policy into practice. Human Organization, 2026, 111.
<https://doi.org/10.1080/00187259.2026.2647823>

România a cunoscut o creștere socială și economică semnificativă după prăbușirea comunismului în 1989. Această dezvoltare a fost însă inegală și concentrată în mediile urbane, în timp ce zonele rurale au fost periferizate economic. În pofida creșterii economice a României, romii beneficiază într-o măsură mai redusă de expansiunea economică recentă. Prin urmare, a fi rom în mediul rural din România reprezintă un tip de „dublă vulnerabilitate”, în care inegalitatea rasială se combină cu inegalitatea spațială, generând efecte deosebit de dezavantajoase. După aderarea la Uniunea Europeană, România a identificat educația ca prioritate pentru promovarea integrării romilor și a mobilității sociale, fiind creat un sistem de mediatori școlari care să lucreze atât cu școlile, cât și cu comunitățile de romi, în vederea îmbunătățirii rezultatelor educaționale ale acestora. În acest articol, autorii utilizează date din interviuri cu mediatori școlari ce provin dintr-un eșantion de localități preponderent rurale din zona bazinului carpatic al României, pentru a analiza modul în care politica educațională la nivel național este transpusă în practici la nivel local. Rezultatele arată că mediatorii școlari își înțeleg rolurile profesionale prin practici educaționale adaptate la logica trăită a comunităților locale. Totuși, aceste practici nu sunt în măsură să modifice în mod fundamental barierele structurale care exclud populația romă.

Vătavu, Bogdan - Claudia Șerbănuță - Ioana Bunescu - Hestia Delibas - Irina Velicu - George Iordăchescu: Between academic dependency and epistemic marginalization: a systematic literature review of environmental justice in post-socialist Eastern Europe. Journal of Contemporary Central and Eastern Europe, 2026, 1-20.

<https://doi.org/10.1080/25739638.2026.2671384>

Acest articol explorează conceptualizarea academică a justiției de mediu (environmental justice - EJ) în Europa de Est post-socialistă (EE), printr-o revizuire sistematică a literaturii (Systematic Literature Review - SLR) a 106 articole evaluate de experți, publicate între începutul anilor 1990 și 2024. Studiul urmărește două direcții principale. În primul rând, analizează producția de cunoaștere și constată că cercetarea asupra justiției de mediu în Europa de Est a căpătat o atenție semnificativă abia după aderarea la Uniunea Europeană a statelor din regiune. În plus, cercetările privind problematica justiției de mediu în Europa de Est apar a fi dependente din punct de vedere academic de finanțare și expertiză occidentală. În al doilea rând, autorii investighează modul în care justiția de mediu este abordată în regiune, analizând perspectivele teoretice utilizate, tipurile de conflicte investigate și gradul în care sunt incluse minoritățile etnice. Este identificat un decalaj semnificativ între literatura academică analizată și conflictele de justiție de mediu raportate în Environmental Justice Atlas (EJ Atlas). Acest decalaj este evident mai ales în cazul comunităților rome, ale căror forme de suferință ecologică sunt documentate în literatura activistă, dar sunt în mare parte ignorate în mediul academic. De asemenea, se constată o discrepanță între orientarea urbană a literaturii de justiție de mediu și subreprezentarea cazurilor din mediul rural. Articolul subliniază marginalizarea epistemică a comunităților vulnerabile - precum grupurile rome și rurale - precum și a perspectivelor lor de tip grassroots asupra justiției de mediu.

■ despre buletinul informativ Noutăți

Scopul proiectului este colectarea și difuzarea informațiilor despre lucrările științifice recent apărute în domeniul cercetării minorităților naționale din România, respectiv evenimentele de importanță majoră din această arie. Lucrările științifice și evenimentele incluse în acest buletin informativ nu constituie o listă completă. Cei interesați să coopereze la realizarea buletinului informativ sunt rugați să ne contacteze la adresa: centru.doc@ispmn.gov.ro.